

IŽANGOS ŽODIS

„Kopa. Mesijas“ – labiausiai skaitytojų nesuprastas Franko Herberto romanas, o priežastys ne mažiau stulbinančios ir daugialypės nei pats garsusis autorius.

Šis, pirmasis „Kopos“ tęsinys pasirodė 1969 m., tačiau prieš tai dalimis buvo išspausdintas mokslinės fantastikos žurnale „Galaxy“. Literatūrinio serialo formatu paskelbtą kūrinį satyrinis žurnalas „National Lampoon“ pavadino metų nusivylimu. Prieš tai jį atmetė leidyklos „Analog“ redaktorius Johnas W. Campbellas – jam, kaip ir „National Lampoon“ komandai, didžiausią įspūdį paliko didybę ir heroizmą pabrėžiantys „Kopos“ aspektai, o kardinaliai priešinga kryptimi pasukęs tęsinys visiškai nepatiko. J. W. Campbellas pareiškė, esą jo skaitytojai pageidauja istorijų apie herojus, nuveikiančius didžius darbus, niekam neįdomūs pagrindiniai veikėjai su netikėtai išaiškėjančiais trūkumais.

Kritikai nesuprato, kad „Kopa. Mesijas“ – tiltas, jungiantis „Kopą“ su tuo metu dar nebaigta paskutiniąja trilogijos dalimi. Kad tas tiltas būtų sėkmingai nutiestas, antrojoje knygoje aukštyn kojomis apverčiamas iki tol kruopščiai kurtas didvyrio Polo Muadibo mitas, atskleidžiama mūsų nepaprasto mesijo tamsioji pusė, nors „Kopoje“ jis pavaizduotas toks didingas ir nuostabus. Daugelis visai nepageidavo tokios akistatos su realybe, mylimo charizmatiško didvyrio šiurkštus nuleidimas ant žemės atrodė nepakeliamas, ypač po to, kai autorius dar pirmojoje knygoje pražudė du skaitytojų numylėtinius: Atreidams ištikimą kovų meistrą Dankaną Aidahą^{*} ir idealistą planetologą Lietą-Kainsą.

* Vis dėlto Frankas Herbertas kreipė dėmesį į skaitytojų pastabas. Knygoje „Kopa. Mesijas“ Dankanas Aidahas prisikelia iš mirusių kaip gola vardu Heitas. Tai būtybė, klotuota iš negyvėlio ląstelių ir nebeturinti donoro prisiminimų.

Tačiau skaitytojai nepastebėjo F. Herberto „Kopoje“ paliktų svarbių užuominų. Merdintis Lietas-Kainsas, gulėdamas dykumos smėlyje, prisimena šiuos labai seniai girdėtus ir kažkur į atminties užkaborius nustumtus savo tėvo Pardo žodžius: „Jei tavo žmonės patektų į rankas Didvyriui, jiems tai būtų katastrofa, už kurią baisesnės nė neįsivaizduotum.“ Artėjant prie pirmosios knygos pabaigos randame pranašingą princesės Irulanos epigrafa, jame Muadibas apibūdinamas daugiaprasmiai, kartais prieštariniais žodžiais: „...karys ir mistikas, pabaisa ir šventasis, gudruolis lapinas ir nekaltybės įsikūnijimas, kilnus ir negailestingas, už dievą menkesnis, bet didesnis už žmogų.“ Viena „Kopos“ priedų F. Herbertas rašė, kad „planetoje pasirodė * Didvyris“.

Šios „Kopoje“ paliktos nuotrupos buvo tartum kelio ženklai, rodantys F. Herberto pasirinktą kryptį: utopinę civilizaciją pakeisti žiauria distopija. Tiesą sakant, juodraštinis antrosios knygos pavadinimas buvo „Šventasis kvailys“. Jis pasikeitė du kartus, kol galiausiai buvo pasirinktas orig. „Dune Messiah“. Vis dėlto išspausdintame romane apie Muadibą rašoma taip:

Jis šventasis kvailys
Amžinai gyvas svetimšalis auksinis
Ties sveiko proto riba
Pernelyg atsipalaidavęs jį sutiksi išsyk

Autoriaus manymu, lyderiai-didvyriai dažnai klysta... ir tų klaidų mastas tiesiogiai priklauso nuo charizmos apžavėtų sekėjų skaičiaus. XX a. 6-ajame dešimtmetyje tėvas dirbo Vašingtone, rašė kalbas politikams, savo akimis matė iš lyderystės gimstančią didybės maniją ir pavojus sekant paskui charizmatiškus, žavingus politikus. „Kopoje“ palikta dar viena įdomi užuomina: „Dykumoje sakoma, kad vandens perteklius gali užkrėsti žmogų mirtinai pavojingu neatsargumu.“ Tai svarbi nuoroda į nepamatuotą senovės graikų išdidumą. Tik saujelė skaitytojų suprato, kad Polo Atreido istorija yra graikiška individo, ir šeimos tragedija. Po šia metafora glūdėjo kitas, dar

* Originale pasirinktas žodis „afflicted“ dažnai vartojamas ligų kontekste. (Čia ir toliau – vert. past.)

gilesnis sluoksnius – F. Herberto įspėjimas, kad didvyriai išstisęs tautas gali paversti griuvėsiais. Knygose „Kopa“ ir „Kopa. Mesijas“ autorius stengėsi atskleisti išdidumo ir perdėto pasitikėjimo savimi keliamus pavojus – senovės graikų tragedijose aprašoma būtent ši narcizmo forma, neišvengiamai sukelianti katastrofą.

Kalbėdamas apie pavojingus lyderius žmonijos istorijoje tėvas kartais minėdavo JAV generolą George'ą S. Pattoną, kaip puikų charizmatiškos asmenybės pavyzdį, bet dažniausiai prisimindavo prezidentą Johną F. Kennedy. Jį gaubė karališko autoriteto aura, istorijai apie Kamelotą prilygstantis mitas. Patraukliojo prezidento sekėjai neabejodavo jo žodžiais ir būtų ėję iš paskos, nesvarbu, kur link jis būtų vedęs. Dabar tokių asmenybių keliamas pavojus atrodo akivaizdus – prisiminkime, kaip žmonės neatsispyrė galiausiai savo tautą sugriovusiam Adolfui Hitleriui. Vis dėlto tokį tragišką scenarijų sunkiau įžvelgti, kai lyderis nėra pamišęs ar piktavalis. Tokios asmenybės kaip J. F. Kennedy arba išgalvotasis Polas Muadibas priartėja prie mitologinių būtybių ar religinių veikėjų, ir pavojus slėpi darbuose, kurių žmonės gali imtis tokių asmenybių vardu.

Viena svarbiausių tėvo idėjų buvo ta, kad siekdamas apsisaugoti vyriausybės meluoja ir priima neįtikimai kvailus sprendimus. Praėjus kiek mažiau nei dešimtmečiui po „Kopos“ pasirodymo, Richardas Nixonas mėginimais nuslėpti Votergeito skandalą padarė Amerikos piliečiams didžiulę paslaugą. Tapęs ypač akivaizdžiu pavyzdžiu, nors ir nesąmoningai, 37-asis JAV prezidentas išmokė žmones abejoti savo lyderiais. Per interviu ir sakdamas kalbas universitetų miesteliuose visoje šalyje F. Herbertas įspėdavo jaunimą nepasitikėti vyriausybe, atkreipdavo dėmesį, kad tai suprato ir šalies įkūrėjai, stengėsi į JAV konstituciją įtraukti įvairių saugiklių.

Pereidamas nuo „Kopos“ prie „Kopos. Mesijo“ tėvas tarytum įgyvendino užslėptą triuką. Serijos tęsinyje, kaip ir pirmojoje knygoje, daug dėmesio skyrė didvyriškojo Polo Muadibo veiksams, tačiau kartu drastiškai pakeitė platesnį tų veiksmų kontekstą bei aplinką, naudė machinacijų, kurių ėmėsi supantieji lyderį, tinklą. Dėl Polo dešinėsios rankos posto grūmėsi ne vienas, vedami šio siekio tie žmonės įgijo tiek galios, kiek pajėgė, kai kurie ja piktnaudžiavo ir tai turėjo klaikių pasekmių.

„Kopos“ serijai nepaprastai išpopuliarėjus, nemažai gerbėjų ėmė kitaip žvelgti į jos autorių, tačiau F. Herbertas nei siekė tokio pokyčio, nei juo džiaugėsi. Viename tekste kažin kas tėvą pavadino „mokslinės fantastikos guru“, kiti taikė jam didvyriškus epitetus. Siekdamas pasipriešinti tam ir nuosekliai remdamasis savo veikėjo Polo Atreido apibūdinimu F. Herbertas per interviu nuolat pabrėždavo nenorįs būti laikomas didvyriu, o kartais griebdavosi pašnekovą nuginkluojančio kuklumo ir pareikšdavo: „Esu niekas.“

Akivaizdu, mano tėvas toli gražu nebuvo niekas. Rašydamas F. Herberto biografiją „Dreamer of Dune“ („Kopos svajoklis“) jį apibūdinau kaip legendinį autorių, tačiau jis pats, kol buvo gyvas, vengė tokio titulo. Tartum šnibždėdamas pats sau į ausį tėvas nuolat stengėsi nepamiršti, kad yra mirtingas. Jei būtų pasukęs į politiką, neabejotinai būtų buvęs garbingas politikas, galbūt vienas geriausių JAV prezidentų. Jei tik būtų apsisprendęs ir tam pasiryžęs, būtų galėjęs užimti šias nepaprastai aukštas pareigas arba pasiekti kitokių didžiųjų tikslų. Vis dėlto pats būdamas mokslinės fantastikos gerbėjas džiaugiuosi tėvo pasirinkta gyvenimo kryptimi. Kadangi buvo nuostabus rašytojas, jo kūrinuose slypintys įspėjimai skambės per amžių amžius ir, tikėkimės, turės įtakos sprendimus priimančioms asmenims, paskatins juos apsisaugoti nuo lyderių ir jų sekėjų, piktnaudžiavimo valdžia.

Skaitantiesiems knygą „Kopa. Mesijas“ linkiu mėgautis nuotykiškai, įtampa, įstabiais veikėjų portretais ir egzotiška aplinka. O pabaigę skaityti, perskaitykite romaną dar sykį. Kaskart versdami puslapius atrasite ką nors nauja. Ir vis artimiau susipažinsite su Franku Herbertu.

Brian Herbert
Sietlas, Vašingtono valstija
2007 m. spalio 16 d.

KOPA MESJAS

MIRTININKŲ KAMEROJE VYKUSIO POKALBIO
SU BRONSU IŠ AIKSO IŠTRAUKOS

- K.: Kas jus paskatino pasirinkti būtent tokį metodą Muadibo istorijai nagrinėti?
- A.: Kodėl turėčiau atsakinėti į jūsų klausimus?
- K.: Nes aš išsaugosiu jūsų žodžius.
- A.: Ooo! Geriausia, ką galima pasiūlyti istorikui.
- K.: Tai ar bendradarbiausite?
- A.: Kodėl gi ne? Tačiau jūs niekada nesuprasite, kas įkvėpė mano Istorijos analizę. Niekad. Jums, šventikams, per daug pastatyta ant kortos, kad...
- K.: O jūs pabandykit. Galbūt jus nustebinsiu.
- A.: Nustebinsite? Na... o kodėl gi ne? Man užkliuvo paplitusios nuomonės apie šią planetą paviršutiniškumas, kylantis iš populiariaus jai priskirto vardo – Kopa. Atkreipkite dėmesį: ne Arakis, o būtent Kopa. Istorikai it apsėsti nagrinėja Kopą visų pirma kaip dykumą ir gimtąjį fremenų pasaulį. Todėl daugiausia dėmesio tenka iš vandens stygiaus kilusiems papročiams ir pusiau klajokliškam fremenų gyvenimo būdai, neperskiriamai susietam su distilkostiumais, kurie išsaugo didžiumą kūno drėgmės.
- K.: Norite pasakyti, šie teiginiai ir išvados klaidingi?
- A.: Teisingi, tiesiog paviršutiniški. Nekreipti dėmesio, kas glūdi po tuo paviršiumi... prilygtų bandymui perprasti mano gimtąją Aikso planetą neįsigilinus, iš kur atsirado jos pavadinimas, pamirštant, kad esame devintoji planeta nuo savo Saulės. Ne... ne. Žvelgiant į Kopą negana apsiriboti audrų atnešamais kataklizmais ir milžiniškų smėlio kirminų grėsme.

- K.: Bet juk tai kertiniai Arakio, jo gyventojų, jų gyvenimo būdo aspektai!
- A.: Kertiniai? Taip, be abejonės. Tačiau šitoks požiūris teleidžia matyti vieną bruožą turinčią planetą, lygiai kaip Kopoje randama vienintelė naudingoji iškasena, mat šis pasaulis yra vienintelis prieskonio melnžo šaltinis.
- K.: Taip. Paklauskime tamstos nuomonės apie šventąjį prieskonį.
- A.: Šventąjį! Kaip ir visa, kas šventa, prieskonis viena ranka duoda, o kita atima. Jis prailgina gyvenimą, o turintiesiems atitinkamų gabumų leidžia įžvelgti savo ateitį, tačiau tuo pat metu skausmingai suvaržo priklausomybės pančiais ir paženkлина akis, kaip yra paženklintos jūsiškės: jos išvien mėlynos, nė kruopelytės baltumo. Jūsų akys, jūsų *regos* organai tampa vienalyčiai, be kontrasto ir rodo vieną vienintelį vaizdą.
- K.: Už tokias erezijas ir atsidūrėte šioje kameroje!
- A.: Šion kameron mane atvedsino jūsų šventikai. Kaip įprasta jūsų luomui, netrunkate įgusti tiesą išvadinti erezija.
- K.: Esate čia, nes drįsote pareikšti, neva Polas Atreidas neteko tam tikro būtinojo savo žmogiškumo elemento ir tik šitaip jis tapo Muadibu.
- A.: Ir aš nekalbu apie kare su Harkonenais žuvusį tėvą nei apie mirtį Dankano Aidaho, pasiaukojusio, kad Polas ir ledi Džesika galėtų pabėgti.
- K.: Jūsų cinizmą būtinai užfiksuosiu.
- A.: Cinizmas! Be jokios abejonės, sunkesnis už ereziją nusikaltimas. Tačiau iš tiesų yra štai kaip: aš visai ne cinikas, tik stebėtojas, komentatorius. Įžvelgiau nuoširdžiai kilnią Polo širdį, kai jis pabėgo į dykumą kartu su nėščia savo motina. Šioji, be abejo, buvo nepaprastai naudinga, bet kartu tapo ir našta.
- K.: Jūsų, istorikų, didžiausia yda, kad nemokate palikti ramybės gerų, išbaigtų dalykų. Teigiate įžvelgęs tikrą kilnumą šventojo Muadibo širdyje, tačiau neapsieinate be ciniškos pastabos. Nieko keisto, kad jus viešai smerkia ir bene geseritės.
- A.: O šventikams derėtų susidėti su bene geseričių ordinu. Jos taip pat išgyvena slėpdamos savo veiksmus. Ir vis dėlto jos nepajėgios nu-

slėpti, kad ledi Džesika buvo bene geseričių apmokyta meistrė. Pui-
kiai žinote, kad seserijos metodų ji išmokė ir savo sūnų. Mano *nu-
sikaltimas* buvo tyrinėti šį faktą kaip reiškinį, atskleisti informaciją
apie jų mentalinius menus bei genetinę programą. O jūs visai neno-
rite, kad dėmesio sulauktų reikšminga tiesa: Muadibas, visų pirma,
neišvengiamai buvo bene geseričių lauktasis mesijas, jų *kvizac hade-
rachas* ir tik vėliau tapo jūsų pranašu.

K.: Jei dar turėjau bent kiek dvejonių dėl jums paskirtos mirties baus-
mės, tai dabar jas išsklaidėte.

A.: Mirti galiu tik kartą.

K.: Mirtis mirčiai nelygu.

A.: Atsargiai, nepatariu paversti *manęs* kankiniu. Nemanau, kad Mu-
adibas... Sakyk, šventike, o ar jis žino, kuo užsiimate šituose pože-
miuose?

K.: Nevarginame šventosios šeimos tokiais niekais.

A.: [juokiasi] Tai dėl šito Polas Atreidas taip stengėsi išsikovoti vietą
tarp fremenų! Dėl šito išmoko pažaboti smėlio kirminą ir juo joti!
Atsakinėti į tavo klausimus buvo klaida.

K.: Bet aš laikysiuosi pažado išsaugoti jūsų žodžius.

A.: Ar tikrai? Tuomet klausykis atidžiai, tu, fremenų išsigimėli, tu, šven-
tike, nepripažįstantis jokio dievo, išskyrus save patį! Jūs už daug ką
privalote atsakyti. Tai per fremenų ritualą Polas gavo pirmąją didžiu-
lę melanžo dozę, atskleidusią galimų jo ateičių vizijas. Taip pat fre-
menų ritualo metu tas pats melanžas ledi Džesikos įsčiose pažadino
dar negimusią Aliją. Ar kada susimąstėte, ką Alijai reiškė gimti šioje
Visatoje visiškai susiformavusiu protu ir perėmus visus motinos pri-
siminimus bei žinias? Nėra pasaulyje klaikesnio išprievartavimo.

K.: Negavęs šventojo melanžo Muadibas nebūtų tapęs visų fremenų ly-
deriu, o Alija, be savo šventosios patirties, nebūtų Alija.

A.: O tu, be fremenamams būdingo aklo žiaurumo, nebūtum tapęs šventi-
ku. O taip, pažįstu jus, fremenus, kaip nuluptus. Manot, Muadibas –
jūsiškis, nes sugulė su Čani ir perėmė fremeniškus papročius. Ta-
čiau gimė jis Atreidu, o apmokė jį bene geseričių meistrė. Jam buvo
prieinami visiškai jums nepažinūs mokslai. Manėte, kad Muadibas

atnešė naują sistemą, naują misiją. Jis pažadėjo jūsų dykumų planetą paversti vandens nestokojančiu rojumi. O užliūliavęs šiomis vizijomis atėmė jūsų nekaltybę!

K.: Galite svaidytis erezijomis kiek norite, bet tiesa ta, kad ekologinė Kopus transformacija vyksta kuo sparčiausiai.

A.: Išties esu eretikas, nes drįsau atsekti tos transformacijos šaknis ir tyrinėti jos pasekmes. Galbūt didysis mūsų Arakino lygumoje ir parodė Visatai, kad fremenai gali įveikti imperatoriškuosius sardaukarus, bet ką dar jis atskleidė? Kai puikioji Korinų imperija virto Muadibo valdoma fremenų imperija, kuo dar ji tapo? Jūsų džihadas tetruko tuziną metų, bet užtat kokią pamoką davė. Dabar imperija žino, kad Muadibo ir princesės Irulanos santuoka tebuvo apgaulė!

K.: Drįstate kaltinti Muadibą apgavyste!

A.: Nors ir nužudysite mane už tokius žodžius, tai ne erezija. Princesė tapo Muadibo imperatoriškąja žmona, bet ne gyvenimo drauge. Polo gyvenimo partnerė – visi tą žino – yra jo brangioji Čani iš fremenų. Irulana tebuvo raktas į sostą, ir nieko daugiau.

K.: Nesunku suprasti, kodėl sąmokslininkai prieš Muadibą vienijančiu argumentu renkasi jūsų Istorijos analizę.

A.: Žinau, kad mano žodžiai tavęs neįtikins. Tačiau pagrindas sąmokslui atsirado dar iki mano analizės. Užgimė jis iš dvylika metų trukusio Muadibo džihado. Štai kas suvienijo senąsias įtakingas gruputes, šiame žaidre įsižiėbė sąmokslu prieš Muadibą kibirkštis.

*Mentatą Imperatorių Polą Muadibą ir jo seserį Aliją gaubia to-
kia daugybė mitų, kad sunku išvelgti tikrus tų šydų slepiamus
žmones. Vis dėlto sykį gimė vyras vardu Polas Atreidas ir moteris
vardu Alija, o jų kūnai buvo pavaldūs erdvei ir laikui. Ir nors
jiedu, pasitelkę savo pranašiską galią, peržengė įprastas erdvės ir
laiko ribas, jų esybių būta žmogiškų. Jie išgyveno tikrus įvykius,
kurie paliko tikrus pėdsakus tikroje Visatoje. Kad juos perprastu-
me, reikia suvokti, jog Polo ir Alijos tragedija buvo visos žmonijos
tragedija. Tad šis darbas skiriamas ne Muadibui ar jo seseriai, bet
jų įpėdiniams – mums visiems.*

Dedikacija Muadibo konkordanse,
nurašyta iš Mahdi dvasinio kulto šventraščio
„Tabla memorium“

Imperatoriaus Muadibo valdymo laikotarpis pasauliui atnešė daugiau istorikų nei bet kuri kita žmonijos era. Dauguma tų istorikų turėjo konkrečią nuomonę tik vienu ar keliais klausimais, buvo pavydūs, elgesiu priminė sektantus, vis dėlto Imperatoriaus gebėjimas sukelti emocines audras tiekoje įvairiausių pasaulių buvo išties unikalus ir vertas dėmesio.

Be abejonės, Muadibo gyvenime būta istorijai aktualių sudedamųjų dalių – idealių ir idealizuotų. Šis žmogus, gimęs Polu Atreidu, senovinės Stambiosios šeimos nariu, savo motinos bene gesseritės ledi Džesikos

buvo išmokytas gelminių *prana-bindu* metodų, todėl nepaprastai gerai valdė savo raumenis ir nervus. Tačiau Muadibas, be viso to, dar buvo ir *mentatas* – jo intelektualiniai pajėgumai pranoko mechaninius kompiuterius, religiniais sumetimais uždraustus dar senų senovėje.

Visų svarbiausia – Muadibas buvo *kvizac haderachas*, kurio beieškodamos bene geseritės vykdė tūkstančius kartų trukusią veislininkystės programą.

Ir šis kvizac haderachas, gebantis „vienu metu būti daugelyje vietų“, šis pranašas, žmogus, per kurį bene geseritės vylėsi valdyti žmonių likimus, tapo Imperatoriumi Muadibu ir nugalėjęs Padišachą Imperatorių iš išskaičiavimo vedė jo dukrą.

Akimirkai susimąstykime apie šį paradoksą, dėl šio įvykio numanomą nesėkmę. Be abejonės, skaitėte kitas istorines knygas, žinote elementarius faktus. Laukiniai Muadibo fremenai išties nugalėjo Padišachą Šadamą IV. Jie įveikė sardaukarų legionus, jungtines Stambiujų šeimų pajėgas, Harkonenu armijas ir už Landsrade surinktus pinigus nupirktų samdinių būrius. Imperatorius taip pat parklupdė Kosminių kelionių gildiją, o seseriai Alijai suteikė aukščiausią religinį postą, kurį bene geseritės laikė savo nuosavybe.

Jis padarė visa tai ir dar daugiau.

Muadibo misionieriai kizaratai įgyvendino visą kosmosą apėmusį džihadą ir nors pagrindinis konfliktas tetruko dvylika standartinių metų, per tą laiką dėl religinio kolonializmo kone visa žmonių gyvenama Visata pakluso vienai valdžiai.

Visa tai jam pavyko, nes užėmęs Arakį – planetą, plačiau žinomą Kopus vardu, – Imperatorius Muadibas monopolizavo svarbiausią savo valdų išteklių: geriatrinę prieskonį melanžą – gyvybę suteikiančius nuodus.

Štai dar vienas idealios istorijos komponentas: medžiaga, kurios psichocheminės savybės išnarplioja Laiko gijas. Be melanžo bene geseričių Šventosios Motinos nebūtų antgamtiškai pastabios, negalėtų valdyti žmonių. Be melanžo Gildijos laivų vairininkai negebėtų keliauti kosmoso platybėmis. Jei neliktų melanžo, milijardai Imperijos piliečių mirtų nuo abstinencijos sindromo.

Be melanžo Muadibas negalėtų pranašauti.

Jau žinome, kad ši galios viršūnė paskui save traukė nesėkmę. Galimas tik vienas atsakymas: gebėjimas visiškai tiksliai nuspėti visut visą ateitį neša mirtį.

Vienose istorinėse knygose rašoma, esą Muadibą įveikė sąmokslininkai, kurių buvo galima tikėtis: Gildija, bene geseričių ordinas ir moksliskai amoralūs bene tleilaksai, veidų šokdintojai. Kiti istorikai daugiau dėmesio kreipia į Imperatoriaus artimiausioje aplinkoje įsitaisiusius šnipus ir daug reikšmės suteikia Kopus taro kortoms, temdžiusiems Muadibo pranašystės dovaną. Dar kiti pabrėžia, kaip Imperatorius buvo priverstas naudotis *golos* – iš mirusiųjų prikeltos kūno, apmokyto jį nužudyti, – paslaugomis. Vis dėlto pastaruoju argumentu besiremiantieji turėtų nepamiršti, kad tasai gola buvo Atreidų leitenantas Dankanas Aidahas, žuvęs gelbėdamas jaunąjį Polą.

Tačiau tie istorikai žengia toliau, kalba apie Gyriko Korbos vadovaujamą kizaratų kliką. Smulkiai išdėstomas Korbos planas paversti Muadibą kankiniu, o kaltę suversti fremenei jo sugulovei Čani.

Ar šių veiksmų pakanka paaiškinti laikui bėgant atskleistiems istoriniams faktams? Ne, nepakanka. Tokios didžiūtos toliaregystės atneštą nelaimę galime suprasti tik pripažinę mirtiną pranašavimo keliamą pavojų.

Tikiuosi, kiti istorikai ko nors iš šio atradimo pasimokys.

Bronsas iš Aikso,
„Istorijos analizė. Muadibas“

Tarp dievų ir žmonių ribos nesama – vieni palengva, nejučia susilieja su kitais.

„Muadibo patarlės“

Nors tleilaksų veidų šokdintojas Saiteilas tikėjosi sukurti žmogžudyste pasibaigiantį planą, jį vis apnikdavo sielvartinga užuojauta.

Gailėsiuosi atnešęs Muadibui mirtį ir skausmą, – mintijo jis pats sau.

Tokias geranoriškas mintis Saiteilas apdairiai slėpė nuo kitų sąmokslininkų. Vis dėlto šie jausmai liudijo, kad jam lengviau tapatintis su auka negu su užpuolikais – tleilaksams būdingas bruožas.

Suglumęs Saiteilas tylomis stovėjo kiek atokiau nuo kitų. Ginčas dėl psichinių nuodų truko jau ilgokai. Ginčas buvo aršus, tačiau ir priverstinai mandagus, kaip įprasta didžiųjų mokyklų mokovams, diskutuojantiems apie jų dogmoms artimus dalykus.

– Kai tik įtikėsi jau jį prismeigęs, tuojau paaiškės, kad nė neįbrėžei!

Tai tarė senoji bene geseričių Šventoji Motina Gajus Helena Mohiam, priėmusi svečius Valacho IX planetoje. Sena juodarūbė sudžiūvusi ragana sėdėjo suspensiniame krėsle Saiteilui iš kairės. Atmestas ant nugaros abos gobtuvus nedengė sidabrinųjų plaukų gaubiamo surukusio veido. Iš kaulėtą kaukę primenančio veido spigino giliai įsodintos akys.

Šnekėjosi jie *mirabhasos* kalba, pasižyminčia nušlifuotais gerkliniais priebalsiais ir susiliejančiais balsiais. Šiuo instrumentu buvo perteikiami subtilūs emociniai atspalviai. Gildijos vairininkas Edrikas atsakė Šventajai Motinai pašaipa atmieštu vokaliniu reveransu – daili užuomina į panieką, nors žodžių ir būta mandagių.

Saiteilas nužvelgė Gildijos pasiuntinį. Edrikas plūduriavo už kelių žingsnių stovinčioje oranžinių dujų pripildytoje talpoje. Ji buvo įtaisyta permatomo kupolo, kurį bene gesseritės sukonstravo būtent šiam susitikimui, centre. Gildijos narys buvo ištįsęs, tik šiek tiek priminė žmogų: pėdos su pelekais, plaštakos plačios ir plėvėtos tartum nepažįstamos jūros žuvies. Iš talpyklos ventilacijos angų veržėsi blyškiai oranžiniai garai, stipriai kvepiantys geriatrinium prieskonium melanžu.

– Jei ir toliau taip tęsime – pražūsime nuo savo pačių kvailumo!

Tai tarė ketvirtoji grupės narė, *galima* sąmokslas dalyvė princesė Irulana, jų visų bendro priešo žmona. (*Tačiau ne gyvenimo draugė*, – suskubo priminti sau Saiteilas.) Ji stovėjo ties Edriko rezervuaro kampu, aukšta, nuostabaus grožio šviesiaplaukė, su prašmatniais mėlynojo banginio kailiniais ir priderinta kepure. Ausyse žibėjo nedideli auksiniai papuošalai. Irulana spinduliavo aristokratei deramu išdidumu, tačiau jos bruožų lygumas kažin koks nenatūralus – bene gesseričių Metodu išugdytos savikontrolės ženklas.

Saiteilo mintys nukrypo nuo kalbos ir veidų niuansų prie aplinkos detalių. Kupolą supančias kalvas dengė tirpstančio sniego draiskanos, nuo jų atsispindėjo blyškūs melsvi lopai – planetos meridianu slenkančios melsvos saulės šviesa.

Kodėl būtent čia? – svarstė Saiteilas. Bene gesseritės retai ką nors darydavo be priežasties. Kad ir atviras paties kupolo suplanavimas: įprastesnė, uždaresnė susitikimo vieta galėjo sunervinti Gildijos narį, sukelti lengvą klaustrofobijos priepuolį. Vairininko psichika veikė kaip atvirame kosmose, o ne kaip planetose gimusių ir augusių būtybių.

Ir jos sukūrė šią erdvę specialiai Edrikui – aštrus, tikslus dūris į jo silpnybę.

Kas šioje vietoje nutaikyta į mane? – mąstė tleilaksas.

– O tu, Saiteilai, neturi ko pasakyti? – paklausė Šventoji Motina.

– Geidauji įtraukti mane į šį kvailą ginčą? – klausimu į klausimą atsakė Saiteilas. – Ką gi, gerai. Reikalą turime su galimu mesiju. Tokios esybės nedera pulti kaktomuša. Mus priveiktų jo kankinystė.

Visi susirinkusieji sužiuro į jį.

– Ir manai, kad tai vienintelis pavojus? – sušvogždė Šventoji Motina.

Saiteilas gūžtelėjo pečiais. Susitikimui pasirinko niekuo neišsiskiriančią išvaizdą: apvalus, linksimų bruožų veidas, storos, glebnios lūpos, išpampusį virtinį primenantis kūnas. Toliau tyrinėjant kolegas sąmokslininkus tleilaksui šovė mintis, kad galbūt instinkto pastūmėtas tobulai pasirinko pavidalą. Jis vienintelis grupės narys, galintis manipuluoti išvaizda, rinktis iš gausybės kūnų ir veidų. Jis buvo veidų šokdintojas, žmogus-chameleonas, šiuo atveju pasirinkta išvaizda pastūmėjo kitus jį nuvertinti.

– Na? – nerimo Šventoji Motina.

– Mėgavausi tylą, – atsakė Saiteilas. – Savo nesutarimų mums verčiau neįgarsinti.

Šventoji Motina atsitraukė, ir tleilaksas suvokė, kad ši imasi iš naujo jį vertinti. Visos bene geseritės, įvaldžiusios gelmines prana-bindu technikas, gebėjo itin subtiliai valdyti savo raumenis bei nervus – tokį lygį pasiekdavo nedaugelis. Tačiau veidų šokdintojas Saiteilas turėjo tik savo padermei būdingų raumenų bei nervinių jungčių, be to, buvo dar ir *simpatikas* – mėgdžiotojas, gebantis perprasti kitų psichiką bei išvaizdą.

Saiteilas davė senei pakankamai laiko nuodugniai jį nužvelgti, tuomet prabilo:

– Nuodai!

Žodis buvo ištartas be intonacijos, bet tik kalbantysis suprato paslėptą jo reikšmę.

Gildijos narys pasimuistė, jo balsas išgrumėjo iš blizgančio sferinio garsiakalbio, besisukančio aplink rezervuaro kampą, ties kuriuo stovėjo Irulana.

– Mes aptarinėjame *psichinių*, ne fizinių nuodų galimybę.

Saiteilas nusikvatojo. Mirabhasos kalboje juokas galėjo oponentą sudraskyti į skutelius, o tleilaksas sąmoningai spjovė į atsargumą.

Irulana dėkinga šyptelėjo, o Šventosios Motinos akių kampučiuose buvo matyti pykčio užuomina.

– Liaukis! – sugergždė Mohiam.

Saiteilas pakluso, bet dabar visų dėmesys buvo nukreiptas į jį. Edrikas tyliai siuto, įpykusi Šventoji Motina tapo itin budri, Irulana atrodė patenkinta, nors ir sutrikusi.

– Mūsų bičiulis Edrikas mano, – kalbėjo Saiteilas, – kad pora bene geseričių raganų, nors išėjo visus subtilybės mokslus, taip ir neišsiaiškino, kokia apgaulės paskirtis.

Mohiam pasisuko ir nukreipė žvilgsnį į šaltas gimtojo bene geseričių pasaulio kalvas. Ji pamažu įžvelgia, kas svarbiausia, sumojo Saiteilas. Tai gerai. Bet štai Irulana – kitas reikalas.

– Tu išvien su mumis ar ne, Saiteilai? – paklausė Edrikas, spitrintamas į pašnekovą mažytėmis, į graužiko panašiomis akimis.

– Problema kyla ne dėl mano ištikimybės kuriai nors pusei, – atitarė tleilaksas, visą dėmesį tebeskirdamas Irulanai.

– Princese, svarstote, ar dėl šito nukeliavote šitiek parsekų ir taip smarkiai rizikavote?

Ji pritariamai linktelėjo.

– Kad tuščiai paplepėtųmėte su žmogaus pavidalo žuvimi? Ar diskutuotumėte su tleilaksų veidų šokdintoju?

Purtydama galvą princesė atsitraukė nuo rezervuaro ir erzinančio, stipraus melanžo aromato.

Edrikas, pasinaudodamas pokalbyje atsiradusia pauze, įsimetė į burną prieskonio kapsulę. Saiteilas atkreipė dėmesį, kad vairininkas melanžą valgo, juo kvėpuoja, be jokios abejonės, ir jį geria. Suprantama, mat prieskonis stiprino vairininko gebėjimą numatyti ateitį, leido jam vesti Gildijos heilainerį kosmoso platybėmis didesniu nei šviesos greičiu. Vadovaudamasis prieskonio sustiprintais pojūčiais vairininkas aptikdavo tą laivo ateitį, kurioje negrėsė joks pavojus. Tiesa, Edrikas užuodė ir kitokį pavojų, bet pernelyg kliovėsi dirbtinai įgauta pranašystės dovana, o ji šiuo atveju galėjo ir nesuveikti.

– Manau, suklydau nusprendusi čia atvykti, – tarė Irulana.

Šventoji Motina atsigrėžė, atsimerkė ir vėl užsimerkė, toks elgesys stebėtina priminė roplį.

Saiteilas nukreipė žvilgsnį nuo princesės į rezervuarą, taip paskatindamas jam pritarti. Veidų šokdintojas suprato, kad Irulana galiausiai

pripažins, jog Edrikas – atstumianti būtybė: tiesmukas žvilgsnis, kraupios rankos ir kojos, minkštai plūduriuojančios dujose, nepaliaujamai besisukantys oranžinės miglos verpetai. Ji susimąstys ir apie vairininko seksualinius įpročius, svarstys, kaip būtų neįprasta poruotis su jo paderme. Princesę ir žuviažmogį dar skyrė ir jėgos lauko generatorius, sukuriantis kosmosui būdingą nesvarumo būseną.

– Princese, – vėl prabilo Saiteilas, – kadangi Edrikas čia, pranašikas jūsų vyro žvilgsnis tam tikrų įvykių negali pamatyti, šio taip pat... Tikriausiai.

– Tikriausiai, – pritarė Irulana.

Vis dar užsimerkusi Šventoji Motina linktelėjo ir tarė:

– Pranašystės reiškinį prastai suvokia net ir turintieji šią galią.

– Esu visateisis Gildijos vairininkas ir Dovaną turiu, – nukirto Edrikas.

Senoji bene geseritė vėl atsimerkė. Šįsyk ji išispoksojo į veidų šokdintoją, žvilgsnyje buvo justis keistas, tik ordino seserims būdingas intensyvumas. Ji vertino detales.

– Ne, Šventoji Motina, – sumurmėjo tleilaksas, – aš tikrai ne toks paprastas, koks pasirodžiau iš pirmo žvilgsnio.

– Mes išties nesuprantame ateities numatymo Dovanos, – prabilo Irulana. – Norėčiau atkreipti dėmesį: Edrikas teigia, kad mano vyras negali pamatyti, sužinoti ar nuspėti, kas vyksta vairininko įtakos sferoje. Bet kiek toli siekia ta įtaka?

– Mūsų Visatoje esama žmonių ir daiktų, man pažįstamų tik per jų poveikį aplinkai, – atsakė Edrikas, suspausdamas žuvišką burną į plonytę liniją. – Žinau, kad kažkas buvo čia... buvo ten... buvo kur nors. Vandens gyviai praplaukdami išjudina vandenyno sroves, o numatantieji ateitį sutrikdo laiko tėkmę. Esu matęs, kur tavo vyro būta; niekad neregėjau jo paties nei tų, kurie jam ištikimiausi, kurių ryšys su juo grįstas bendrais tikslais. Štai tokią uždangą turintysis pranašystės dovaną suteikia savo artimiausiems.

– Tačiau Irulana artimiausia tikrai ne tau, – pastebėjo Saiteilas, skersakiuodamas princesės pusėn.

– Visi žinome, kodėl mano dalyvavimas yra būtina sąlyga sąmokslui įgyvendinti, – atsakė Edrikas.